

سيڊا نيوز ليٽر

جولاءِ 2008ع

حيدرآباد

پيغام

چيئرمين سيڊا

جناب چاه سيف الله ڌاريجو

پيڙئين تائين پاڻيءَ جو جائز حصو پهچائي سگهجي. اسين آبپاشي صارفن جي نمائندگي ڪندڙن جي مختلف تنظيمن جي چونڊن لاءِ صاف ۽ شفاف عمل کي ڏسڻ گهرون ٿا، ته جيئن سندس اختيار ڪجهه فردن جي هٿن تائين محدود ٿي رهجي نه وڃي. ائون ڏاڍو خوش آهيان ته هيءُ پروگرام مثبت نتيجا ڏئي رهيو آهي، ۽ اهو سڀ هاڻوڪي انتظاميا، سنڌ جي وڏي وزير ۽ پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت جي سخت محنت جو نتيجو آهي.

سيڊا، سنڌ ۾ آبپاشي نظام ۾ ڊگهي مدي تائين جٽادار ۽ شراڪتي بنياد تي سڌارڻ لاءِ قائم ڪئي وئي آهي. جنهن جو انتهائي مقصد زرعي پاڻيءَ جي فراهميءَ جي صورتحال کي سڌارڻ، ڪاري پاڻيءَ ۽ ٻوڏ جي پاڻيءَ جو نيڪال آهي، هيءُ ادارو 1996ع ۾ محترم بينظير ڀٽو جي ڪوششن سان قائم ڪيو ويو. پيپلز پارٽيءَ جي حڪومت آبپاشي نظام جي آبادگارن ڏانهن منتقليءَ واري هن انتظام جهڙي شاندار مقصد کي اڳڀرو ڪرڻ ۾ گهري دلچسپي وٺي رهي آهي، جنهن ۾ جمهوري انداز ۾ آبادگارن جا نمائندا چونڊيا وڃن ٿا. اهڙا سڌارا هڪئي وقت سڄي ملڪ ۾ شروع ڪيا ويا آهن ۽

ڏينهن ڏينهن وڏي انگ ۾، هنن سڌارن ۾ صارف شرڪت ڪري رهيا آهن ۽ انهي کي لاڳو ڪري رهيا آهن. اسان جو عزم آهي ته سنڌ جي آبپاشي صارفين کي نه رڳو هن پروگرام ۾ شرڪت ڪرڻ گهرجي پر انهيءَ سان گڏ ڪين پاڻ کي انهيءَ پروگرام جو حصو سمجهڻ گهرجي، ڇاڪاڻ ته جيسيتائين اهي انهيءَ نموني نٿا سوچين، انهيءَ وقت تائين هن پروگرام جا مقصد ماڻي نه سگهبا.

سيڊا سنڌ جي سڀني آبپاشي صارفن کي حق ڏيڻ گهري ٿي، ته جيئن پاڻي ورڇ جو صاف سٿرو ۽ منصفانو نظام اڳتي آڻي سگهجي ۽ خاص طور تي صوبي جي

سيڊا چيئرمين جو دورو

اسان جي ذميواري آهي ته شهيد بينظير ڀٽو جي مشن کي اڳتي ڪڍي هلون جيڪو عوام جي خدمت ۾ يقين رکي ٿو. هن چيو ته مون کي هڪ اهم کاتو ڏنو ويو آهي. جنهن جو لاڳاپو آبادگارن سان آهي. جيڪي قومي اقتصاديات جي حقيقي سگهه آهن. هن وڌيڪ چيو ته اسان جي سرڪار سياسي اثر رسوخ مان هن نظام کي آڇو ڪرائڻ لاءِ هر ممڪن ڪوشش

سيڊا چيئرمين ۽ سنڌ جي بجلي ۽ پاڻي واري کاتي جي وزير چاه سيف الله ڌاريجي 25 اپريل 2008ع تي سيڊا جو دورو ڪيو. سيڊا جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر محمد هاشم لغاري ۽ بين آفيسرن سندس گرم جوشيءَ سان استقبال ڪيو. سندس سيڊا ۾ هي پهريون دورو هو. انهيءَ موقعي تي سيڊا جي ايم ڊي، آبپاشي وزير کي بريفنگ ڏني. جنهن جي موٽ ۾ هن چيو ته سيڊا جو ڪم ۽ ڪارڪردگي ساراهه لائق آهي. ساڳي وقت چاه سيف الله ڌاريجو آبادگار تنظيمن ۽ ايريا واٽر بورڊ جي عهديدارن ۽ ميمبرن سان پڻ مليو. جنهن کانپوءِ صحافين سان ڳالهائيندي هن چيو ته سيڊا جي نگراني ۾ هلندڙ ادارتي سڌارن جي هن نئين پروگرام کي مضبوط ڪرڻ ۽ جٽادار بنائڻ لاءِ هر ممڪن ڪوشش ڪندس. هن چيو ته عوام اسان کي شهيد بينظير ڀٽو جي شهادت عيوض مينڊيٽ ڏنو آهي. انهيءَ ڪري اها هاڻ

هاڻي کي به بي قاعدگيون ۽ غلط ڪاروبار برداشت نه ڪيون. هن اهو به چيو ته ائون اوهان کي اها خاطري ڏياران ٿو ته هي ماڻهن جي حڪومت آهي. ۽ اسين هر ڪنهن معاملي ۾ ماڻهن جي موقف جي تائيد ڪنداسين. سنڌ کي 1991ع جي ناه پٽاندر پاڻي جي حصي وٺي ڏيڻ لاءِ ڪوششون وٺنداسين. 10 MAF پاڻي ڪوٽڙي ڍائون اسٽريٽر جي لاءِ ڇڏيو ويندو. هن چيو ته ٽيلي ميٽري سسٽم درست نموني ڪم نه پيو ڪري. اسان کي انهن تي تحفظات آهن. اهو معاملو اصل ۾ واپس واپس آهي. تنهن هوندي به اسان ساڻن انهيءَ معاملي تي ڳالهائينداسين. صحافين جي مختلف سوالن جا جواب ڏيندي هن واضح ڪيو ته نظام ۾ پاڻي جي ڪوت اڳي ئي آهي ان جي ڪري سنڌ ان کي پوڳي پئي. هن چيو ته اسان جي پارٽي جو ڊيمن جي مسئلي تي چٽو موقف آهي. سنڌو درياءَ تي ڪوبه وڌيڪ ڊيم نه ٺاهيو ويندو.

ایم بی سیدا طرفان آبادگار تنظیمن ڏانهن

موضوع: سنڌ واٽر مئنيجمينٽ آرڊيننس پٽاندر ادارتي سڌارن هيٺ آبادگار تنظيمن جا قاعدا ۽ ذميواريون

جيئن ته اوهان کي خبر آهي ته ايريا واٽر بورڊن ۽ آبادگار تنظيمن جي ساٿ سان سيدا جا ادارتي سڌارا پنهنجيءَ پوريءَ توانائيءَ، افاديت ۽ سوچيل ۽ تصور ڪيل ڊگ تي عملي طور هلي رهيا آهن، ٽي ادارا گڏيل ساٿ ۽ سهڪار سان سنڌ ۾ واٽر مئنيجمينٽ سسٽم کي ترقي ڏيئي رهيا آهن. سيدا ۽ ان سان لاڳاپيل ادارا شراڪتي بنيادن تي ڪم ڪري رهيا آهن. اسين سڀ آبپاشي سڌارن ۾ ڪاميابيون ۽ اهم ڪم ان نموني سرانجام ڏئي سگهون ٿا، جنهن انداز ۾ اهي تصور ڪيا ويا آهن، پر ان لاءِ اهو تمام ضروري آهي، ته اسين قانونن ۽ ضابطن هيٺ پنهنجيون ذميواريون سهڻي ۽ صاف انداز ۾ نڀايون.

اٽون آبادگار تنظيمن جي آبپاشي ۽ ڪاري پاڻيءَ جي نيڪال واري سرشتي ۾ ادارتي سڌارن جي سلسلي ۾ اڳڀرائي ۽ ڪاميابيءَ کي جس پيش ڪريان ٿو ۽ اطمينان جو اظهار ڪريان ٿو. تنهن هوندي به هيءُ نه وسارڻ گهرجي ته اسان جي منزل اڃا اڳڀري آهي، جنهن ڏانهن سفر ۾ اسان اعتماد ڀريون ۽ پرعزم شروعاتي وڪون ڪيون آهن ۽ منزلن تائين رسڻ لاءِ اسان کي هڪڻي جي ساٿ، سهاري ۽ آت جي ضرورت آهي. اوهان کي چڱيءَ ريت

خبر آهي ته سيدا مختلف منصوبن تحت شاخن جي بحاليءَ ۽ بهتريءَ جي لاءِ ڪم ڪري رهي آهي. ان کان سواءِ آبادگارن جي هن منصوبي ۾ ڀرپور ۽ متحرڪ ڪردار جي لاءِ اڃا وڌيڪ ڪوششون ورتيون پيون وڃن. اوهان اهو به ڄاڻو ٿا ته آبادگارن سان گڏجي ڪهڙيءَ ريت اهي ڪم ڪيا ويا آهن. وڏي ڳالهه ته هاڻي 60 لک رپين جي لاڳت تائين شاخن جي بحاليءَ ۽ ترقيءَ جا سمورا ڪم آبادگار تنظيمون پاڻ عمل ۾ آڻينديون.

سنڌ واٽر مئنيجمينٽ آرڊيننس پٽاندر آبادگار تنظيمن جون چيڪي ذميواريون ڄاڻايون ويون آهن، اهي هيٺ ڏجن ٿيون. **آبپاشي نظام جا اهي حصا جيڪي ان کي حوالي ڪيا ويا آهن.** انهن کي هلائڻ ۽ سنڀالڻ ۽ ان کي يقيني بنائڻ، ته جيئن پڇڙيءَ وارن ۽ ننڍن آبادگارن کي برابري ۽ انصاف سان پاڻي جي ورهاست ٿئي ۽ غير زرعي مقصدن لاءِ پاڻي فراهم ڪيو وڃي ۽ گهٽ ۾ گهٽ گهريل پيئڻ جو پاڻي يقيني طور ڏنو ويندو.

سمر واري پاڻيءَ ۽ ڪاري پاڻيءَ جي نظام جا حصا جيڪي توهان جي حوالي ڪيا ويا آهن، انهن کي هلائڻ ۽

سنڀالڻ. **پنهنجين حدن ۾ ٻوڏ جو بچاءُ ڪرڻ ۽ ان لاءِ موجود ڍانچي جي سار سنڀالڻ لھڻ.** **پنهنجي ڪردار ۽ ڪم جي حوالي سان مقامي ڪائونسلن کي حڪمت عملي ۽ عارضي عمل وارن معاملن تي صلاح مشورا ڏيڻ.**

آبادگار تنظيم **پنهنجي ميمبر تنظيمن ۽ واٽر ڪورس ايسوسيئيشن ۽ (ڊبليو سي او) ۽ ڊرينيج بينيفشري گروپ ۽ (ڊي بي جي) کي جيترو ٿي سگهندو، وڌائيندي**

۽ سهوليتون ڏيندي. **جيترو ٿي سگهندو، اها واٽر ڪورس ايسوسيئيشن ۽ (ڊبليو سي او) ۽ ڊرينيج بينيفشري گروپ ۽ (ڊي بي جي) ڏانهن پنهنجا ڪم منتقل ڪندي ۽ انهن جي فيصلن ۽ صلاحتن تي عمل ڪندي (سيدا) جلد ئي ڊرينيج بينيفشري گروپ جوڙيندي ۽ اوهان کي ان بابت آگاه ڪيو ويندو)**

هڪ سال جي ڪاروباري رٿا جوڙڻ ۽ ايندڙ پنجن مالي سالن دوران پنهنجين سرگرمين لاءِ تجويزون تيار ڪرڻ **جنرل باڊي طرفان**

منظور ڪيل اهڙن ڪمن جي رٿابندي ڪرڻ ۽ انهن تي عمل ڪرائڻ جن جو مقصد آبپاشي پاڻي جي ورهاست، پاڻي جي نيڪال واري نظام هلائڻ ۽ پيئڻ جو پاڻي فراهم ڪرڻ آهي. ان ڪم لاءِ ڪنسلٽنٽ، صلاحڪار ۽ ملازم اجرت تي حاصل ڪرڻ يا انهن جي تقري ڪرڻ، جيئن ضروري سمجهيو وڃي، يا ڪنهن طرح انهن کان اهڙن شرطن شروطن تي ڪم وٺڻ جيڪي ٺهيل آهن. **ٺهيل ٺهيل شروطن تي هنگامي نوعيت وارا ڪم ڪرائڻ ۽ انهن جي تعميل ڪرڻ.**

مون کي ڏاڍي خوشي ٿيندي، جيڪڏهن اوهين سڌارن جي مقصد کي محسوس ڪندي ۽ انهن کي پنهنجائيندي انهن ۾ اڃا به وڌيڪ ڌيان ۽ دلچسپي کان ڪم وٺو ۽ هن نظام کي پوريءَ طرح فعال ۽ پاڻ ڀرو ڪرڻ لاءِ آبياني جي اوڳاڙيءَ کي سڌاريو ۽ ان سلسلي ۾ گهريل سنجيدگي، دلجمعي ۽ مستقل مزاجيءَ جو مظاهرو ڪريو.

آخر ۾ اٽون هڪ دفعو ٻيهر اوهان کي گذارش ڪندس ته پڇڙيءَ تائين پاڻي پهچائڻ کي يقيني بنايو وڃي ۽ آبياني کي مڪمل طور گڏ ڪرڻ جو سعيو ڪيو وڃي. اٽون اوهان سان، مئنيجنگ ڊائريڪٽر جي حيثيت ۾، اوهان جي هر جائز ڪم ۽ مسئلي ۾ گڏ آهيان ۽ اوهان سان ڀرپور سهڪار ڪرڻ جو پختو ارادو رکان ٿو.

مهرباني
اوهان جو خير انديش
محمد هاشم لغاري
مئنيجنگ ڊائريڪٽر
سنڌ اريگيشن اينڊ ڊرينيج اٿارٽي (سيدا)
حيدرآباد

سيڊا ۽ نارا ڪئنال ايريا وائر بورڊ جي تعاون سان آبادگار تنظيم جو ڪنوينشن 10 آگسٽ 2007ع تي ميرپورخاص ۾ ڪرايو ويو. جنهن جي صدارت سيڊا جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر محمد هاشم لغاري ڪئي. جڏهن ته خصوصي مهمان سنڌ اسيمبلي جو اسپيڪر مانوارو سيد مظفر حسين شاھ هو. سيد مظفر حسين شاھ سيڊا جي ڪمن کي ساراهيو. هن چيو ته انهن آبادگارن کي پاڻي جي فراهمي بند ڪئي وڃي جيڪي وائر ٽيڪس جو رهنون ادا نه ٿا ڪن. هن چيو ته انهن آبادگارن کي پاڻي جي فراهمي بند ڪئي وڃي. جيڪي وائر ٽيڪس جون رهنون ادا نه ٿا ڪن. هن چيو ته آبادگار تنظيم جي چيئرمين کي بااختيار بنايو وڃي ته هو وائر گيج ۽ اخراج جي سار سنڀال لهي ۽ هو پاڻي چورن خلاف ايف آءِ آر داخل ڪرائي سگهي. انهيءَ سلسلي ۾ ڪجهه شڪايتون

ميرپورخاص ۾ آبادگار تنظيم جو ڪنوينشن

دٻاءَ جي پنهنجو جائز آواز اٿارڻ گهرجي.

سوشل ڊولپمينٽ اسپيشلسٽ نظير ميمڻ چيو ته آبادگارن جي شرڪت سان ڪيترن ئي ترقي يافتا ۽ اسرندڙ ملڪن ۾ هي نظام ڪاميابيءَ سان هلي رهيو آهي. هن چيو ته اهو دنيا ۾ ڪڏهن به ناهي ٿيو ته پاڻي نظام کي بهتر ڪرڻ لاءِ آبادگارن کي نيڪا ڏنا ويا آهن. اسان انهن کي ناڪام بنايو آهي.

جهلوري يوسي جي ناظم يار محمد بلوچ گهر ڪئي ته اختيارين نارا ڪئنال خيرپور جي لڳل ناجائز 365 پمپنگ مشينون ختم ڪرايون وڃن. خير محمد پرڳڙي چيئرمين جاويد جوڻيجو، سيڊا ٽيم ليڊر غلام مصطفيٰ اڄڻ ۽ ٻين آبادگارن تقريرون ڪيون ۽ پنهنجا مسئلا سيڊا اڳيان پيش ڪيا.

آبادگار تنظيم جو چيئرمين به پڇڙيءَ جو هجڻ گهرجي ۽ پاڻي زندگيءَ جو وسيلو آهي، انهيءَ ڪري ان ۾ ڪابه سياست نه هجڻ گهرجي.

سيڊا جي ايمر ڊي محمد هاشم لغاري چيو ته آبادگار تنظيمون مثبت ڪردار ادا ڪري رهيون آهن ۽ پاڻي جي منصفائي ورڇ مستقبل ۾ غربت کي ختم ڪندي. هن چيو ته هر ڊويزن ۾ آبادگار ڪنوينشن ڪرايا ويندا ته جيئن انهن جي مسئلن کي حل ڪري سگهجي.

پروفيسر اعجاز قريشي چيو ته جيتوڻيڪ آئون محسوس ڪري رهيو آهيان ته آبادگارن ۾ بيچيني آهي پر اهو انهيءَ جو اهڃاڻ آهي ته اسين جمهوري طرح اڳتي وڌون پيا ۽ آبادگارن کي بنا ڪا

آبادگار تنظيم جي چيئرمين کي مليون آهن، هن وڌيڪ چيو ته ترميمي بل پراڻي ٽينڊينسي ايڪٽ مطابق ڪميٽي پاران سنڌ اسيمبليءَ جي ايندڙ سيشن ۾ پيش ڪيو ويندو، جنهن ذريعي زميندارن ۽ آبادگارن کي سندن ذميوارين

متعلق آگاهي ڏني ويندي. هن چيو ته قاعدن جي روشني ۾ پاڻي تي پڇڙي وارن جو حق وڌيڪ آهي، انهيءَ ڪري

بدين ۾ آبادگار تنظيم جو ڪنوينشن

آبادگارن آبپاشي سڌارن تي ايتري رپورٽ نموني ڳالهائون ۽ زبردست انداز ۾ پنهنجا مسئلا پيش ڪيا آهن جو هاڻي اسان لاءِ ڪابه ڳالهه ڳالهائڻ لاءِ باقي نه رهي آهي. اميد ته آبپاشي انتظام ڀڻ، آبادگارن ريت هلائيندا ۽ اهو ڏينهن ايندو جو کين اسان جي مدد جي ڪابه گهرج نه رهندي. جڏهن ته وومين ڪو آرڊينيٽر شڪيلا لغاري آبادگارن کي مخاطب ٿيندي چيو ته اهي آبپاشي سڌارن جي پروگرام ۾ عورتن جي شرڪت کي وڌ کان وڌ يقيني بنائين.

ان کانسواءِ ڪنوينشن کي آبادگارن مان صالح محمد، ايف ماڻڪ واه، علي احمد جوڻيجو چيئرمين محراب مائينر، غلام رسول چانڊيو سيڪريٽري پائيري مائينر، عبدالشڪور نهڙي واچ واه، عبدالڪريم اڪري مائينر ۽ ٻين خطاب ڪيو. ان موقعي تي بهادر واه، ڄامڙڪي مائينر، شير واه واهڻياڻي، گهاڙ ڪيڻ، نور واه، کوسڪي، ڄام واه، سعيدا واه، ڪرياري واه، ڍٽ مائينر، مورچهر مائينر، ڏاڏا واه، ماناڪي حفيظا، جاکيجي ۽ ڪيرسري مائينر کي باقاعدي آبپاشي انتظام حوالي ڪيا ويا.

اسين تاريخ پراڻ واه جي ٻيهر بحاليءَ تي ڪم ڪري رهيا آهيون. ان سلسلي ۾ رٿا سرڪار جي حوالي ڪئي وئي آهي. ڪنوينشن جي خاص مهمان عبدالمجيد نظاماڻي چيو ته سرڪار کي اها ڳالهه چئي ڪرڻ گهرجي، ته هوءَ سيڊا هلائڻ چاهي ٿي يا ايريگيشن کاتو. هن چيو ته سيڊا کي اڃا

تائين به ڊرائيور هلائي رهيا آهن. ان جي ڪارڪردگي بهتر بنائڻي آهي ته ان کي پنهنجي ڪم ڪار ۾ بااختيار ڪيو وڃي.

ان موقعي تي ڳالهائيندي جنرل مئنيجر ٽرانزيشن پروفيسر اعجاز قريشيءَ چيو ته اڄ آبادگار تنظيم جي حصي ۾ وڏي ذميوار آهي، جو کين شاخن

21 آبادگار تنظيم کي شاخن تي آبپاشي اختيار منتقل ڪيا ويا سنڌ ايريگيشن اٽنڊ ڊريينج اٿارٽي (سيڊا) پاران 10 سيپٽمبر 2007 تي بدين ۾ آبادگار تنظيم جو ڪنوينشن منعقد ڪيو ويو. ڪنوينشن ۾ 21 آبادگار تنظيم کي شاخن تي آبپاشي انتظام حوالي ڪيو ويو. هن ڪنوينشن جي صدارت ايمر ڊي سيڊا محمد هاشم لغاري ڪئي. جڏهن ته خاص مهمان سنڌ آبادگار بورڊ جو صدر عبدالمجيد نظاماڻي هو. ڪنوينشن ۾ ليفٽ بئنڪ ڪئنال جي حدن ۾ ڪم ڪندڙ آبادگار تنظيم وڏيءَ اڪثريت ۾ شرڪت ڪئي. ڪنوينشن کي خطاب ڪندي پنهنجيءَ صدارتي تقرير ۾ ايمر ڊي سيڊا محمد هاشم لغاريءَ چيو ته اڄ اسان سڀني لاءِ هيءَ موقعو پلارو آهي، جڏهن ته اسين 21 آبادگار تنظيم کي آبپاشي انتظام حوالي ڪرڻ لاءِ صحيحون ڪرڻ وڃي رهيا آهيون. هن چيو ته هيءَ اڃا شروعات آهي، ايندڙ ڇهن مهينن ۾ اسين ليفٽ بئنڪ ڪئنال جو مڪمل اختيار آبادگار تنظيم جي حوالي ڪنداسين. نه رڳو ايترو پر ايندڙ سال اڌ تائين سڀني شاخن جي سڌاري ۽ ترقيءَ وارو ڪم به مڪمل ڪيو ويندو. هن چيو ته

جھڙي ۾ آبادگار عورتن جو ڪنوئشن

سوشل آرگنائيزر سيڊا شامل هيون. شڪيلا لغاري چينڊر اسپيشلسٽ سيڊا تعارفي تقرير ڪئي. جڏهن ته بختاور لغاري اناؤنسمينٽ جون ذميواريون نڀايون.

ڪنوئشن جي اعزازي مهمانن جناب خادم ميمڻ، پي آءِ اي ڪنسلٽنٽ، تيمر ليڊر، جناب نظير احمد ميمڻ، سوشل ڊولپمينٽ اسپيشلسٽ سيڊا، ڊاڪٽر رجب ميمڻ، تربنگ اسپيشلسٽ پي آءِ ڪنسلٽنٽ، ناميارو ڪهاڻيڪار حفيظ ڪنير، پير اڪبر بودلو چيئرمين ايف او بگي مائينر ۽ ٻين به پنهنجا ويچار وٺايا.

بلڪ ايف او چيئرمين طور آفيس بيئر ڪيو ويندو. اهي لفظ جناب محمد هاشم لغاري سيڊا جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر ڳوٺ احمد خان کوسي جهڙو جي پراسان پنهنجي صدارتي تقرير ۾ مخاطب ٿيندي چيا. انهيءَ ڪنوئشن ۾ عورت زميندارن ۽ آبادگارن جي وڏي انگ شرڪت ڪئي. ڪيترن ئي عورتن آبپاشي نظام ۽ پاڻيءَ جي مئيجمينٽ متعلق پنهنجا ويچار وٺايا. جنهن ۾ فرزانه خالد، نبي سر مائينر، پناڻي باريچي مائٽر، زيب النساءِ کوسو، باگي مائٽر، مهناز کوسو، بگي مائٽر، راحيلا چوڌري پان مائينر، زيب النساءِ

ها اسان جي تمنا آهي ته اهي عورتون جن کي زمين آهي، اهي زرعي سڌارن واري پروگرام ۾ وڏي جوش جذبي سان اڳتي اچن ته جيئن انهن کي هن پروگرام کي پنهنجائڻ ۾ ڪابه هڪ محسوس نه ڪرڻ گهرجي ۽ جيڪڏهن اهي ائين ڪنديون ته اهي پنهنجي زمينن جي آباديءَ لاءِ پاڻيءَ کان محروم ٿي وينديون. اسين عورت زميندار چاهيون ٿا ته ائين جيئن مرد زميندار انهيءَ پروگرام مان فائدو وٺي رهيا آهن ته عورت کي به وٺڻ گهرجي. آئون توهان کي اها ڳالهه ڪندي سرهائي محسوس ڪري رهيو آهيان ته 1745ع عورت زميندارن مان روڻيو جي رڪارڊ مان 812 عورتن کي واٽر ڪورس ايسوسيئيشن جو ميمبر ٺاهيو ويو آهي. 14 عورت آبادگارن عورتن جا مختلف گروپ مختلف فيلڊ اسٽيشن تي ٺاهيا ويا آهن. اسين عورت زميندار کي ايف او ۾ نه صرف خزانچي، سيڪريٽري

مضبوط ٿيندي جيڪي سيڊا متعارف ڪرايا آهن. اهي لفظ جناب محمد هاشم لغاري، مئنيجنگ ڊائريڪٽر سيڊا، ۽ ليفٽ بينڪ ڪئنال جي گڏيل سهڪار سان ڪرايل ورڪشاپ کي مخاطب ٿيندي چيا. جنهن جو موضوع پاڻيءَ جي وچ ۽ آبپاشي جي اوڳاڙي هو. جيڪو ماتلي ۾ 12 اپريل 2008 تي ڪرايو ويو. ورڪشاپ ۾ سيڊا ۽ ليفٽ بينڪ جا آفيسر شريڪ ٿيا. جڏهن ته انهيءَ موقعي تي ليفٽ بينڪ ايريا واٽر بورڊ سان لاڳاپيل آبادگار وڏي انگ ۾ شريڪ ٿيا.

انهيءَ ورڪشاپ کي جناب نظير احمد ميمڻ، سوشل ڊولپمينٽ اسپيشلسٽ سيڊا، ڄام منا خان ڊائريڪٽر ليفٽ بينڪ ايريا واٽر بورڊ، علي شاهه، چيئرمين ايف او شيرواهه شمال مائينر، جناب الهيجايو سمون چيئرمين ايف او ڪٽيو واھ، جناب محمد نواز ميمڻ، ميمبر ليفٽ بينڪ ڪئنال ۽ ٻين پڻ خطاب ڪيو.

ماتلي ۾ IDMT تقريب

جڏهن اسان ڪجهه سال پهرين ايريا واٽر بورڊ ليفٽ بينڪ ڪئنال ٺاهيو ته ڪجهه آبادگارن پاران راضيو نه ڏيکاريو ويو ۽ انهيءَ پروگرام يعني نظام ۾ آبپاشي سڌارن کي ڏيکائڻ پيش آيون. جيئن ته هيءُ هڪ نئون پروگرام هو ۽ آبادگار انهيءَ جي جان کان گهٽي رهيا هئا. ڇاڪاڻ ته اهي پراڻي نظام جا عادي هئا، تنهنڪري سندن رد عمل ڪافي فطري هو. پر وقت گذرڻ سان گڏوگڏ آبادگارن پاڻ کي انهيءَ ۾ سرگرم ڪيو ۽ سڌارن جو ڦل به حاصل ڪيو. انهن کي اهو نظام فائديمند نظر آيو. گذريل ڀيري اسان بدين ۾ ليفٽ بينڪ ايريا واٽر بورڊ جي 21 ايف اوز کي آبپاشي انتظاميا حوالي ڪئي. جڏهن ته هن وقت اسين هن موقعي تي 19 ايف اوز کي وري ليفٽ بينڪ ايريا واٽر بورڊ جي

ڪمانڊ ايريا ۾ آبپاشي اختيار ڏئي رهيا آهيون. انهيءَ جو مطلب ته آبپاشي سڌارن جو هيءُ نئون پروگرام قبول ڪيو ويو آهي. اها سيڊا جي ڪاميابي ناهي بلڪ اها انهن

آبادگارن جي ڪوشش آهي جن اسان سان هٿ هٿ ۾ ملائي انهيءَ پروگرام کي ڪامياب بنايو. آئون اميد ٿو ڪريان ته اهو سلسلو گڏيل تعاون ۽ سچائي واري ماحول ۾ هلندو رهندو ۽ اهو ڏينهن تمام ويجهو آهي جڏهن انهن سڌارن ذريعي مڪمل طور

آبادگارن لاءِ معلوماتي مرکز

اٽنڊ واٽر مئنيجمينٽ جي نگرانيءَ ۾ اي ڊي پي اسڪيم تحت آبادگارن پاران زمين جي سطح هموار ڪرڻ (Land Leveling) جي ڪم ۾ اڳڀرائي.

ويب سائيٽ، جتان آبادگار تنظيمن کي سولائيءَ لاءِ گهربل ۽ ضروري ڄاڻ ملي سگهندي. اڳهن بابت ڄاڻ، زرعي پيداوار جي مارڪيٽ ڪرڻ ۽ مختلف فصلن جي فراهمي جي دستيابي جا ذريعا.

معلوماتي مرڪزن ۾ رکيل ٻي اهم ڄاڻ

ايريا واٽر بورڊن، آبادگار تنظيمن ۽ واٽر ڪورس ايسوسيئيشنز جي عمل متعلق محورو ڇپيل مواد سنڌي زبان ۾ لاڳاپيل قانون ۽ ضابطن جي دستاويز. ان کانسواءِ ليزر يونٽن وسيلي زمين جي سطح هموار ڪرڻ/اٽنڊ ليونگ جي جديد ٽيڪنالاجي آءِ پي ايم ۽ آءِ پي ۽ سوائل نيوتريٽ مئنيجمينٽ پروگرام بابت ڇپيل مواد هنن معلوماتي مرڪزن تي موجود آهي.

ڇپيل مواد جهڙو بروشر، رسالي، وڊيو، تصويرون ۽ ماهوار/پندرهن وار رسالا، جيڪي ڊي جي، اي اي اٽنڊ ڊبليو ايم ۽ ميڊيا ۽ ڪميونيڪيشن پاران جاري ٿيندا آهن.

آپياشي نيٽ ورڪ جا تفصيل، ٽن ايريا واٽر بورڊن سان واسطيدار.

قاعدن ۽ قانونن ۽ معاهدن جا دستاويز، آبادگار تنظيمن ۽ واٽر ڪورس ايسوسيئيشن سان واسطيدار.

انٽرنيٽ جي سهولت، رڳو آپياشي ۽ زراعت جي مقصدن لاءِ.

بئراجن ۽ مختلف ڪئنالن تي پاڻيءَ جي دستيابي بابت تفصيل، ڪئنالن، برانچن، ڊسٽريبيوٽرين ۽ مائينرن، موگن ۽ پاڻيءَ وارا بندي جون فهرستون

ليزر ليولز جي سامان جي استعمال متعلق مواد جي ڄاڻ ڊي جي، اي اي اٽنڊ ڊائريڪٽر جنرل ايگريڪلچر انجنيئرنگ

آبادگارن کي انفارميشن ٽيڪنالاجيءَ جون خدمتون مهيا ڪرڻ، اهڙي معلومات ۾ موسمي فصل، مٽيءَ جي چڪاس، موسم ۽ مارڪيٽ جا فصلن، جيتن، بجن ۽ پاڻيءَ بابت معلومات پائڻ ۽ صلاحتن سميت شامل آهي.

جديد ٽيڪنالاجيءَ کان متعارف ڪرائڻ لاءِ هارين ۽ آبادگارن لاءِ تربيتن جو انتظام ڪرڻ ۽ هن وسيلي تازي فني ۽ ٻي ضروري ڄاڻ آبادگارن کي مهيا ڪرڻ ته جيئن اهي پنهنجو ٻني ٻارو بهتر نموني سنڀالي سگهن.

فيلڊ ۾ ڪم ڪندڙ عملي لاءِ پيداوار ۽ ترقيءَ بابت مواد جي فراهمي ته جيئن هارين ۽ آبادگارن کي جديد زراعت ۽ زرعي جي زرخيزيءَ ڄاڻڻ جي تعليم ڏني سگهجي.

معلوماتي مرڪزن جي دستياب معلومات

سنڌ آن فارم واٽر مئنيجمينٽ پراجيڪٽ سان لاڳاپيل سرگرمين جي معلومات، جيڪي پراجيڪٽ هلائيندڙ ادارن پاران هلندڙ آهن ۽ اڳتي شروع ٿيڻيون آهن.

سنڌ آن فارم واٽر مئنيجمينٽ پراجيڪٽ تحت آبادگارن لاءِ تي معلوماتي مرڪز قائم ڪيا ويا آهن، جيڪي ميڊيا اينڊ ڪميونيڪيشن سيل، ٽرانزيشن ونگ سيڊا ۽ ڊائريڪٽوريٽ آف ايگريڪلچر انفارميشن جي گڏيل نگرانيءَ هيٺ ڪم ڪري رهيا آهن:

معلوماتي مرڪزن جا هنڌ: ميرپور خاص نارا ڪئنال ايريا واٽر بورڊ ۾ گهوٽڪي گهوٽڪي فيڊر ڪئنال ۾ حيدرآباد: ليفٽ بئنڪ ڪئنال ۾ مقصد:

آبادگارن لاءِ انهن تن معلوماتي مرڪزن جي قيام مقصد، آبادگارن جي آپياشي، پاڻي انتظار، زراعت ۽ مارڪيٽ جي ضروري معلومات تائين سولي رسائيءَ لاءِ موقعو فراهم ڪرڻ آهي.

حتمي مقصد (goal):

هنن معلوماتي مرڪزن جو حتمي مقصد آپياشي ۽ زراعت کانن کي مضبوط ڪرڻ آهي ته جيئن زرعي پيداوار جيڪا ملڪ جي اقتصاديات جي ڪرنڱهي جي حيثيت رکي ٿي مضبوط بنايو وڃي. سهولتون: مانيٽرنگ جي نظام وسيلي

بحالي ۽ سڌاري جا ڪم

مرحلي ۾ بحالي ۽ سڌاري واري پروگرام تحت 09 شاخن جي بحالي ۽ سڌاري ۾ ڪم پورو ٿي چڪو آهي. باقي رهيل ڪم جاري آهي. سنڌ واٽر بحالي وارو ڪم CBC ڪانٽريڪٽن وسيلي ايف او جي حوالي ڪيو ويو آهي. اهي ڪميونٽي ڪانٽريڪٽ خاص طور تي ايف او جي هٿن ۾ ڏنا ويا آهن ته جيئن اهي معاشي طرح پاڻي پوريون ٿي سگهن.

اٽو لپٽن، چئنل جي ڪمزور ٺاهڻ، گيج لڳائڻ ۽ هر ڪٽن جي بحالي ۽ شاخن جي ڊسٽريبيوٽري ۽ موگي تي پاڻي کاتي شامل آهن.

انهيءَ کانسواءِ ريگيوليٽر گيٽن ڪنٽرول ڪرڻ شامل آهي. ڪراس ريگيوليٽر ڊائيوورشن شاخن ۽ ڊسٽريبيوٽري جي مرمت، منڍ ۽ بحالي ۽ سڌارو سنڌ آن فارم پوڇڙ جي چئنل جي حفاظت واٽر مئنيجمينٽ پروجيڪٽ جو ڪم ڪرڻ، جانورن لاءِ پاڻيءَ جا تلاءُ اهم جزو آهي. انهيءَ جي پهرين

عالمي بئنڪ ۽ سنڌ سرڪار جي گڏيل فنڊنگ وسيلي شروع ڪيل سنڌ آن فارم واٽر مئنيجمينٽ هيٺ ٽنهي ايريا واٽر بورڊن، نارا ڪئنال، گهوٽڪي فيڊر ڪئنال ۽ ليفٽ بئنڪ جي حد ۾ ايندڙ 100 شاخن جي ترقيءَ ۽ بحاليءَ جا ڪم، آبادگار تنظيمن جي سهڪار ۽ شرڪت وسيلي، هلي رهيا آهن. اهڙن بحاليءَ ۽ سڌارن جي ڪمن ۾

Reflection of Rehabilitation/Improvement Work

Rehabilitation / Improvement of Distributaries / Minors Abstract Sheet

S#	Area Water Board	NCB	CBC	Total No
1.	Nara Canal Area Water Board	24	31	55
2.	Left Bank Canal Area Water Board	11	13	24
3.	Ghotki Feeder Canal Area Water Board	04	17	21
Total:		39	61	100
Grand Total:		100		

Rehabilitation / Improvement of Branch Canals

AWB	Name of channel	Physical Progress	Financial Progress	Status
NCAWB	Nabisar Branch	98%	98 %	Work in progress
	Dim Branch	33%	60%	Work in progress
LBCAWB	Morjhar Branch	65%	59%	Work in progress
	Shadi Large Wah	80%	66%	Work in progress
GFCAWB	Qazi Wah	75%	52%	Work in progress
	Ghirkino Wah	80%	43%	Work in progress
Total:		72%	63%	

واٽر سيڪٽر امپروومينٽ پراجيڪٽ (WSIP) هڪ تعارف

واٽر سيڪٽر امپروومينٽ پراجيڪٽ غربت گهٽائڻ لاءِ، زراعت واري پاڻيءَ جي بهتر نموني سان فراهمي، پهراڙي ۾ روزگار فراهم ڪرڻ ۽ صوبي ۾ خوراڪ مهيا ڪرڻ کي يقيني بنائڻ ۽ ان کان علاوه پاڻيءَ جي وسيلن کي وڌيڪ بهتر ۽ جتادار بنائڻ، وارين سرگرمين کي وڌائڻ ۽ نيشنل ڊرينيج پروگرام (اين ڊي پي) پراجيڪٽ تحت هلندڙ ادارتي سڌارن کي پائدار ۽ مضبوط ڪرڻ ۾ ڪابو ڪسڻ نه ڇڏيندو.

پراجيڪٽ جا مقصد:

وسپ جو اصل مقصد، پاڻيءَ جي وسيلن جي صحيح استعمال ۽ ان جي نظام کي موثر ۽ پائيدار بنائڻ ۾ سنڌ سرڪار جي مدد ڪرڻ هوندو. اهڙو مقصد پاڻيءَ جي صحيح ۽ ضرورت آهر وڃڻ ۽ استعمال، پاڻيءَ جي نظام ۾ آبادگارن ۽ اسٽيڪ هولڊرن جي پيورو نموني سان وڏي تعداد ۾ شامل ٿيڻ سان ئي حاصل ڪري سگهجي ٿو. هن پراجيڪٽ مان جيڪي نتيجا حاصل ڪرڻ جو توقع آهي، اهي هي آهن:

(الف) سرشتي کي هلائڻ ۽ ان جي سار سنڀال لهڻ واري صورتحال کي بهتر بنائڻ.

(ب) پاڻي جي برابر ورهاست.

(ت) پاڻيءَ جي جائز حقن کي

مد نظر بنائڻ ته جيئن پاڻيءَ منجهان وڌ کان وڌ زرعي اپٽ حاصل ڪري سگهجي.

(ث) آبادگارن جي ڪمائيءَ ۾ اضافو ڪرڻ ۽ پهراڙيءَ ۾ رهندڙ ماڻهن جي جياپي وارين حالتن کي سڌارڻ.

(ج) سيدا، ايريا واٽر بورڊن ۽ آبادگار تنظيمن جي ذريعي آبپاشي ۽ ڪاري پاڻي جي نيڪال واري نظام کي هلندڙ ادارتي سڌارن ذريعي موثر ۽ مستحڪم بنائڻ پراجيڪٽ جو دائرو:

هن پراجيڪٽ جي دائري ۾ تن ايريا واٽر بورڊن يعني نارا ڪئنال ايريا واٽر بورڊ ۽ ليفٽ بئنڪ ڪئنال ايريا واٽر بورڊ شامل آهن.

پراجيڪٽ جا مقصد

- 1) 9 مين ڪئنالن (726 ڪلوميٽر) ۽ 17 برانچ ڪئنالن (1441 ڪلوميٽر) کي سڌارڻ.
- 2) ڊائريڪٽ آئوٽ ليٽن ۽ لفٽ مشينن کي ڪنٽرول ڪرڻ.
- 3) اي پي ايم ايس (APMS) بدران منظور ٿيل ماڊيولن جو انتظام ڪرڻ.
- 4) تنهي ايريا واٽر بورڊن جي 173 ڊسٽريبيوٽرين ۽ ننڍن ڪئنالن (1527 ڪلوميٽر) کي سڌارڻ
- 5) سماجي ۽ معاشي اثر تجويز

ڪرڻ ۽ مانيٽرنگ ڪرڻ لاءِ چونڊيل ڪلائن علائقن ۾ ڊسٽريبيوٽرين ۽ مائينرن جي نشاندهي ڪيل هنڌن (145 ڪلوميٽر) ۽ 10 ڊسٽريبيوٽرين (112 ڪلوميٽر) جي لائيننگ ڪرڻ

6. ڪوٽڙي بيسن (Kotri Basin) جو ڊرينيج ڊيولپمينٽ اينڊ واٽر مئنيجمينٽ پلان (بي ڊي ڊبليو ايم پي) تيار ڪرڻ ۽ انهن تي عمل درآمد ڪرڻ ته جيئن Drains سامونڊي ويرن جي اثرن کي روڪڻ وارن ڪمن ۽ ايل بي او ڊي مشن جي (IPOE) جي سفارشن جي روشنيءَ ۾ اڀياس ڪرائي سگهجن.

جاڳرتا مهڙ:

هن حصي تحت سيدا طرفان هن پراجيڪٽ جي باري ۾ جاڳرتا واريون سرگرميون شروع ڪيون وينديون، جيڪي هن ريت آهن:

1) پاڻيءَ جو انتظام هلائڻ واري طريقيڪار کي سڌارڻ لاءِ رابطا مهڙ شروع ڪئي ويندي ته جيئن سڌارن سان لاڳاپيل مڙني ذرين کي انهن سڌارن جي عمل ۾ رپورٽ نموني شامل ڪري سگهجي.

2) جاڳرتا ۽ رابطي واري ان مهڙ کي ٻين اسٽيڪ هولڊرن تائين پڻ ڦهلايو ويندو، جن ۾ خاص طور تي اسيمبلي جا چونڊيل ميمبر، ناظم، آبادگارن جي گروپن جهڙوڪ سنڌ چيمبر آف ايگريڪلچر، سنڌ

آبادگار بورڊ، سنڌ ايگريڪلچر فورم توڙي آبادگارن جون ٻيون تنظيمون ۽ ادارا ۽ واسطيدار سرڪاري کاتا، جهڙوڪ زراعت وارو کاتو، روينيو بورڊ ۽ ٻيا شامل هوندا.

3. سماجي اقتصادي فورم جو قيام: سوشو ايڪانامڪ فورم قائم ڪيو ويندو. جتي پاڻيءَ جي سڌارن ۽ پاڻي جي سڌريل انتظام سان تعلق رکندڙ مختلف موضوعن تي بحث مباحشو ڪيو ويندو. هن فورم تي سڌارن ۽ پاڻيءَ جي انتظام سان تعلق رکندڙ مک ذرين، جهڙوڪ مقامي عام راءِ ٺاهيندڙ اين جي اوز جي عملي، فني ماهرن ۽ ايريا واٽر بورڊن، سيدا، آبپاشي، زرعي کاتي، آبادگار تنظيمن ۽ روينيو واري کاتي جي نمائندن کي گڏ ڪيو ويندو.

آبادگار تنظيمن لاءِ تربيتي ادارو (FOTI)

هن اداري کي آبادگار تنظيمن جي اهليت وڌائڻ جي سلسلي ۾ مرڪزي حيثيت حاصل هوندي. هن اداري ذريعي تربيتي سرگرمين جو چار وڃايو ويندو. ان جو مقصد نوان طريقا اختيار ڪري شاخن جي سطح تي پاڻيءَ جو انتظام هلائيندڙن جي صلاحيتن کي وڌائڻ آهي ته جيئن پاڻيءَ جو انتظام سڌاري سگهجي ۽ زرعي اپٽ ۾ واڌارو آڻي سگهجي.

ٽين اسٽيڪ هولڊر فوراً گڏجاڻي

ڪردار کي ڊرينيج ۾ به يقيني بنايو وڃي. فورم کي انهي کان به آگاه ڪيو ويو ته SOFWMP تحت CBC ۽ NBC ذريعي مائينرن ۽ ڊسٽريبيوٽرين جي سڌارن ۽ بحالي جي ڪم جو هدف 100 آهي. 9

اسٽيڪ هولڊر فوراً جي گڏجاڻي 4 مارچ 2008ع تي سيدا جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر جي آفيس ۾ ٿي گذري. گڏجاڻي جي صدارت جناب محمد هاشم لغاري ايم ڊي سيدا/چيئرمين فوراً ڪئي. شروع ۾ سيدا جي سڌارن ۽ تنظيم جي ڪارڪردگي تي کليل بحث ڪيو ويو. جنهن مان هيٺيان نقطا ڪڍيا ويا.

ڪميونٽي جي ضرورتن جي پورائي ۽ انهن کي آبپاشي سڌارن لاءِ تيار ڪيو وڃي. پاڻيءَ جي منصفاڻي وڃڻ کي پوڄڙيءَ تائين پهچائڻ لاءِ ڪوششون ڪيون وڃن. سيدا خلاف اجائي پرويڊنگڊا کي ختم ڪرڻ لاءِ ڪوشش ورتي وڃي.

شاخن ۽ واهن ۾ پاڻي جي فراهمي کي پندرهن ڏينهن بدران هفتي ۾ مانيٽر ڪيو وڃي ۽ ايريا واٽر بورڊ کي E 2M ڪنسلٽنٽس طرفان رپورٽون تيار ڪيون وڃن.

حڪومت سان ان سلسلي ۾ ڳالهائڻ وڃي ته SOFWM 2002 آرڊيننس تحت آبپاشي

رڪيل آهي. گڏجاڻي کي ٻڌايو ويو ته انهن 19 برانچ ڪئنالن تي نئين پروجيڪٽ WSIP تحت ڪم ٿيندو. اسٽيڪ هولڊرن کي مطمئن ڪندڙ ڳالهين کان پوءِ، انهن انهيءَ ڳالهه تي زور ڏنو ته هلندڙ سال ئي ڪم جي رفتار کي تيز ڪري پورو ڪيو وڃي. اهو به فيصلو ڪيو ويو ته 15 برانچ ڪئنالن تي WSIP تحت ڪم ڪرايو ويندو.

فورم کي آگاه ڪيو ويو ته SOFWMP تحت 33 نيون آبادگار تنظيمون ٿينديون ڪيون وينون آهن. 43 ٽريننگون ڏنيون وينون آهن. جڏهن ته 57 ايف اوز جي IDMT آهي ۽ 183 ايف او تي ري اليڪشن تي چڪي آهي. PAD جي صفحي نمبر (2.04)44 موجب معلومات جي ڦهلاءَ لاءِ ٽي معلوماتي مرڪز هر AWB ۾ قائم ڪيا ويا آهن، بحث کان پوءِ اسٽيڪ هولڊرن صلاح ڏيندي چيو ته IDMT، ري اليڪشن ۽ مختلف مائينرن ۽ ڊسٽريبيوٽرين تي ٽريننگ جا مختلف هدف جلد کان جلد پورا ڪيا وڃن ڇاڪاڻ ته پروجيڪٽ ختم ٿيڻ وارو آهي.

ڊسٽريبيوٽرين تيار ٿي چڪيون آهن، اسي مائينرن ۽ ڊسٽريبيوٽرين تي ڪم هلي پيو ۽ رهيل ڪم اڃا شروع ٿيڻو آهي. 25 برانچ ڪئنالن تي بحاليءَ ۽ سڌاري جو ڪم ڪرڻو هو. جنهن مان 6 تي ڪم ٿي چڪو آهي. باقي 19 تي ورلڊ بئنڪ پاران فنڊ نه ڏيڻ ڪري ڪم

تربيتون ۽ ٻيون سرگرميون

سوشل ڊيولپمينٽ سيل

جن ۾ آبادگارن تنظيم جي آبادگار ميمبرن ۽ اسٽاف 1076 انگ شڪت ڪئي. جڏهن ته 363 ريفريشر تربيتن وسيلي 3593 آبادگار تنظيم جي ميمبرن کي تيار ڪيو ويو آهي. وڌيڪ تفصيلن لاءِ ڏنل ٽيبل ڏسي سگهجي ٿي.

آبادگار عورتن جا گروپ

سوشل ڊيولپمينٽ سيل، پنهنجي عورتاڻي اسٽاف وسيلي تنهنجي ايريا واٽر بورڊن جي حدن ۾ آبادگار عورتن/عورت ڪائيدارن جي نشاندهي ڪرڻ لاءِ ڪوششون ورتيون آهن. جنهن مان 1742 عورت ڪائيدارن جي نشاندهي ٿي آهي. جن مان 847 عورتن کي آبادگار تنظيم ۾ ميمبر بڻايو ويو آهي. جن مان 114 عورتون آبپاشي نظام ۾ سرگرم ۽ متحرڪ ڪردار ادا ڪري رهيون آهن. هن وقت تائين آبادگار عورتن جا 16 گروپ تشڪيل ڏنا ويا آهن.

آبادگار تنظيم ۾ شڪت

هيءَ ڄاڻڻ تمام ضروري آهي، ته سيل جي سوشل موبائيزيشن گروپ جي اسٽاف آبادگار عورتن جي آبادگار تنظيم جي باڊين ۽ انتظامي بورڊ شڪت جي سلسلي ۾ ڪاميابيءَ سان ڪم ڪيو آهي ۽ آبادگار عورتن کي آبادگار تنظيم جي عهدن تي ڪم ڪرڻ لاءِ آماده ڪيو ويو آهي، ان ڏس ۾ سيفل مائينر، راوتياڻي مائينر ۽ ڊٽرو ون مائينر جا نالا اچي وڃن ٿا.

مدد مهيا ڪرڻ، پريس ڪانفرنسون، پريس بريفنگون، سيمينار ۽ ورڪشاپ وغيره منعقد ڪرائڻ. پاڻي انتظام ۾ عورتن جي ڪردار کي وڌائڻ ۽ اڀارڻ، ٺهيل /رجسٽر ٿيل آبادگار تنظيم جي صلاحيتن جو تخمينو لڳائڻ ۽ آبپاشي انتظام حوالي ڪرڻ لاءِ سفارشون ڪرڻ.

تربيتون ۽ صلاحيتون اجاگر ڪرڻ

Activities & Progress of SDC				
S#	Activity	Total Target	Progress	% age
1	Basic Trainings	100	66	66%
2	Specialized Trainings	100	49	49%
3	Business Plans	100	76	76%
4	Material Development (Training Modules)	08	08	100%
5	Support to Consultants (Walkthrough surveys)	100	100	100%
6	FO Registration	100	66	66%
7	IDMT Agreements	100	49	49%
8	Group Formation (Gender Mainstreaming)	--	26	--
9	Re-Election of FOs	204	183	91%
10	Refresher Training	200	363	182%
11	Conflict Resolution	20	19	95%
12	FO to FO Exposure Visits	50	03	06%
13	FO Assemblies at Sub-Division Level	50	07	14%

وارو عمل

سوشل ڊيولپمينٽ سيل آبادگارن تنظيم جي ميمبرن لاءِ مختلف تربيتن جو انتظام ڪري ٿو. انهيءَ ڏس ۾ 66 بنيادي تربيتون نين ٺهيل آبادگار تنظيم کي ڏنيون ويون آهن. جڏهن ته 49 تربيتون اڳ ئي ٺهيل آبادگار تنظيم کي ڪرايون ويون آهن.

ڏهرڪي، گهوٽڪي فيڊر ڪئنال جي حد ۾ موجود آهن. سوشل ڊولپمينٽ سيل جا مقصد ۽ سرگرميون هيٺين ريت آهن: اريگيشن ۽ ڊرينينج نظام ۾ لاڳو ڪيل آبپاشي سڌارن ۾ آبادگارن جي شڪت کي هٿي ڏين. ٽيڪنيڪل ۽ آپريشنل رخن ۾ قانون ۽ ٻين ماهرن ۽ عملدارن سان لهه وچڙ ۾ رهڻ. اريگيشن ۽ ڊرينينج نظام ۾ متعارف ڪيل ادارتي سڌارن ۾ عورتن جي شڪت لاءِ

سيڊا جو سوشل ڊيولپمينٽ سيل آبادگارن مرد توڙي عورتن جي سهڪار سان آبپاشي سڌارن لاءِ ڪوششون ڪري رهيو آهي. هيءَ سيل آبادگار تنظيمون ٺاهي ٿو ۽ انهن کي مختلف تربيتون ڏيڻ وسيلي شاخن جي هر سطح تي آبپاشي انتظام کي هلائڻ جي لائق بنائي ٿو ۽ آبادگارن جي تنظيمي هڪجهڙائي (Uniform) ۽ ضابطو آڻڻ تي ڌيان ڏئي ٿو. هيءَ سيل پروگرام ۾ عورت جي شڪت کي يقيني بنائي ٿو، ته جيئن پاڻي انتظام ۾ عورتن جي ڪردار کي اتساهي سگهجي. هيءَ شعبي سوشل ڊيولپمينٽ اسپيشلسٽ جي نگرانيءَ ۾ ڪم ڪري ٿو، وٽس پنهنجون فيلڊ اسٽيشنون آهن. ورلڊ بئنڪ فنڊ سنڌ آن فارم واٽر مئنيجمينٽ هيٺ ڪم ڪن ٿيون. هن سيل جي ٽيم کي سوشل موبائيزيشن گروپ جو نالو ڏنو ويو آهي، جيڪا هڪ گروپ ليڊر، ٽريننگ ڪو آرڊينيٽر، سوشل موبائيزيشن آفيسرن ۽ فيلڊ اسٽيشن تي ٻڌل آهي. انهيءَ گروپ جا يونٽ تنهنجي ايريا واٽر بورڊن، نارا ڪئنال، گهوٽڪي فيڊر ڪئنال ۽ ليفٽ بئنڪ ڪئنال جي ڪمانڊ ايريا ۾ قائم ڪيا ويا آهن. جن ۾ ميرپورخاص، سانگهڙ، ڪوٽ غلام محمد ۽ عمرڪوٽ نارا ڪئنال جي حد ۾ نندو محمد خان ۽ بدين ليفٽ بئنڪ ڪئنال جي حد ۾ جڏهن ته گهوٽڪي، ميرپورماتيلو،

ورلڊ بئنڪ مشن جو سڀڌا دورو

تاريخ 28 مئي کان 3 جون 2008ع تائين ورلڊ بئنڪ جي هڪ ٽيم سنڌ صوبي ۾ دورو ڪيو. انهيءَ دوري جو مقصد سنڌ آف فارم واٽر مئنيجمينٽ پراجيڪٽ هيٺ هلندڙ ڪمن جي عملدرآمد ٿيڻ جو جائزو وٺڻ هو. هن دوري جا مک نقطو، پراجيڪٽ جي مختلف حصن جو ڌار ڌار جائزو وٺڻ، عملدرآمد جا انتظام چڪاسڻ.

شيدبيل ٽائيم تي غور ڪرڻ، ۽ پراجيڪٽ ۾ وڌيڪ تيزي آڻڻ ۽ ان جي وقت تي تڪميل کي يقيني بنائڻ لاءِ گهربل عملن ۽ بنيادي معاملن کي ڳولي لهڻ شامل هئا. هن ٽيم جي سربراهي تمرداوا باير سيهان، سينيئر رورل ڊيولپمينٽ اسپيشلسٽ پئي ڪئي، جڏهن ته مشن جي ٻين ميمبرن ۾ محمد احسان، واٽر رسورسز اسپيشلسٽ / ڪنسلٽنٽ، عبدالقيوم شيخ، ايگريڪلچر اسپيشلسٽ / ڪنسلٽنٽ، جاويد افضل انوائٽونمينٽ اسپيشلسٽ، عظميٰ صدف، پروڪيورمينٽ اسپيشلسٽ، رياض محمد فنانشل مئنيجمينٽ ائنڊ ڊسپرسمينٽ اسپيشلسٽ شامل هئا.

سڀڌا جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر محمد هاشم لغاري آيل ٽيم کي بريفنگ ڏني. جنهن ۾ ڄاڻايو ته سنڌ آف فارم واٽر مئنيجمينٽ پراجيڪٽ شاخن جي بحالي ۽ ترقيءَ جا ڪم تيزيءَ سان هلي رهيا آهن. هن وقت 100 کان وڌيڪ شاخن تي اهڙا ڪم جاري آهن، جن مان گهڻيون شاخون اهڙيون آهن، جن تي بحالي ۽ ترقيءَ جا ڪم پورا ٿيڻ وارا آهن. انهيءَ گڏجاڻي دوران ورلڊ بئنڪ مٿس مختلف آبادگار تنظيم سان لاڳاپيل آبادگارن سان ملاقات ڪئي. جن جي شاخن تي نيڪن وسيلي ڪم هلي رهيا آهن ۽ انهن کان اهو معلوم

هينين ريت ڪم ڪري پئي وٽ لينڊ مئنيجمينٽ پلان (ماڊل پروجيڪٽ، هاليجي ڍنڍ) شهرن ۽ صنعتي خراب مادن جو ليگل / ريگيولر فريم ورڪ زراعت / بيلن لاءِ پهرياستعمال (پجاري ڪئنال، حيدرآباد)

سنڌ صوبي ۾ هينين ۽ وڏي سطح تي پائي جي معيار کي ڇاڻڻ GIS ۽ ريموٽ سينسنگ سيل جو LBOD جي خراب مادن جو نھڻ ليجل / ريگيولر فريم ورڪ زراعت / بيلن لاءِ پهرياستعمال E M U سڀڌا تحقيقاتي رپورٽون

مٿي بيان ڪيل موضوعن تي ماحولياتي جاڳرتا پروگرام ماحولياتي بيس لائين پروگرام رپورٽون جمع ڪرايون. فيلڊ ورڪ (ماڊل پروجيڪٽ تعلقو ٽنڊو اڃا جاري آهي. هي يونٽ SO- FUMP ۾ ماحولياتي مسئلن کي

ڪم ۽ ڪارڪردگي آپريشن ريسرچ تي 29 رپورٽون تيار ٿيون ۽ Acs / Dev ڪي جمع ڪرايون ويون. 8 کان مٿي ورڪشاپ ۽ سيمينار ڪرايا ويا.

ريسرچ جي مختلف مسئلن تي درجن کان وڌيڪ پروپوزل جمع ڪرايا ويا.

30 مختلف ريسرچ پيپير تيار ڪيا ويا، جيڪي قومي ۽ بين الاقوامي ڪانفرنسن ۾ پيش ڪيا ويا ۽ شايع پڻ ڪرايا ويا.

ماحولياتي شعبو سڀڌا ماحول: ماحول معنيٰ قدرتي حالتون، جيئن پاڻي، هوا، زمين جنهن ۾ ماڻهو رهڻ ٿا. EMU سڀڌا، اسٽڊي تي

ڏسندو. EMU ڪي وسپ ذريعي وڌيڪ مضبوط ڪيو ويندو. LBOD جي مانيٽرنگ ٻن سالن جي وقفي کان پوءِ LBOD سسٽم جي مانيٽرنگ جو ڪم NIO، ISOP، ۽ SMO جي سهڪار سان وري شروع ڪيو ويو آهي. LBOD جي ڊيٽا WSIP پراجيڪٽ جي انويسٽمنٽ ورڪ ۾ ڪافي ڪارائتي ثابت ٿيندي.

LBOD سسٽم جي مانيٽرنگ ۾ سڀڌا جو عملو به ڪردار ادا ڪري رهيو آهي. انهن نواب شاه، ميرپورخاص، سانگهڙ ۽ بدين ضلعن جا دورا ڪيا. ٻئي پاسي اهي ليبارٽري ۾ پڻ ڪم ڪري رهيا آهن

ريسرچ ائنڊ ڊيولپمينٽ ورڪ